

שיחות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

[שיעור בענייני העבודה מתוך פרי הארץ פר' ויקרא

זכירת עברתך

"כמאמר דוד המלך ע"ה אני עבדך בן אמתך" – ישנו עבד שאינו עבד מולד והוא מנסה כל הזמן לברוח מה שאין כן עבד שנולד עבד, שהוא נקרא יליד בית, עליו אין צריך שמירה שלא ידע ולא ראה מעולם שום מקום כי אם בית המלך על כן יש עליו ביטחון שלא יברח. ועל זה ביקש דוד המלך ע"ה אני עבד בן אמה ואין סיבה שאברח לך רבש"ע ועל כן פתחת למוסרי.

יש להבין על איזה בריחה מדבר דוד המלך ע"ה מהקב"ה, לאן בדיוק ניתן לברוח מה? נקדים את ביאורו של ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, על הפסוק 'זכירתך עברתך'. כשאבא מכה את ילדו, ישנם ב' אפשרויות של הסתכלות. או שנאמר שהוא סתם מתאכזר לילדו, או שנבין שהוא מתכוון להטותו לדרך הישר ועל כן המכה שנותן לו היא לטובתו... כמו כן ישנם ב' מיני יראות: יש אנשים שהיראה שלהם מקורה מחרדות ופחדים, ויראה זו יש לה שורש של עונש. משא"כ אב שמכה את בנו מחמת שהוא כ"כ אוהב אותו וירא שיסור מדרך הישר א"כ ה'עברתך' כלומר ההלקאה שמלקה את בנו אין סיבתה עונש אלא להיפך הקרבה והאהבה של האב לבן שלא יברח ממנו היא הגורמת למכה. אמר ר' אלימלך זי"ע, היראה שיש לי ממך רבש"ע יודע אני שאין מקורה בעונש אלא מחמת אהבתך אלי. וזה מה אמר דוד המלך ע"ה. רבש"ע אם אתה מפחד שאברח ממך הרי שאין לך לחשוש מזה מכיון שאני מרגיש כמו עבד בן אמה שאין לי לאן לברוח מחמת שאני יודע שאתה מתכוון לטובתי השלמה ועל כן פתחת למוסרי.

היום ניגע אי"ה בנקודה נוספת בביאור עניין זה: ונפתח בדב"ק של הרה"ק בעל הפרה"א זי"ע: "והנה ידוע מאמר (נחמיה טו) כי אתה מחיה את כולם ואין שום תנועה קטנה או גדולה בלתו וכל המעשים דבורים ומחשבות הוא החושב והאומר והעושה"... הפרי הארץ מבאר שאדם בראש ובראשונה צריך להרגיל את עצמו שכל דבר גשמי מורכב מחומר וצורה, יש ואין, חיצוני ופנימי. וכבר ביארנו בשבוע האחרון את דברי השפ"א בעניין הדצח"מ שגם הם יש להם חיות רוחנית. אך האדם ה'מדבר' הוא מעל הדומם צומח חי, וזאת מחמת שיש לו תפקיד מלבד החיות הרוחנית שיש בו והיא, להעביר ולהשפיע על כל הבריאה על ידי עבודתו והכרת המציאות הזו של החיות הרוחנית שיש בכל דבר, להעלות ולחבר אותם לשורש שלהם. וכמו שניתן למצוא היום בתקשורת האלחוטית כיצד מעבירים מידע ממקום למקום כמו כן בדיוק האדם הוא כמו תחנת ממסר שמעביר ומקשר את חלקי הבריאה השונים לשרשם. וכמו העניין של מין במינו וניעור, כמו כן יש לאדם את הכוח שאם כשנפגש עם השני הוא עובד עבודה רוחנית להכיר את הפנימיות שחיברה ביניהם, זה גורם לסנכרון בין שני חלקי הבריאה הללו להתחבר לשורש שלהם – לקב"ה. מחדש השפ"א זי"ע שאם אדם מסתובב בעולם ולא עושה את תפקידו, הוא לא שונה מהדומם והצומח והחי! שיש לו את החיות שלו אך לא עושה עמה דבר. אך האמת היא שהקב"ה נתן לנו את הדעת כדי שנעבוד אתה ונשפיע אותה על כל דבר שאנו נפגשים עמו. אם בתורה ומצוות ואם במילי דעלמא, בכל דבר שאנו מקשרים את הדעת שלנו עם אותו הדבר או המצב שאנו נפגשים עמו אנו גורמים לו להתחבר ישירות למקור שהוא קוב"ה בעצמו.

בפורים האחרון ניגש מאן דהוא לבקש ברכה שיזכה ללמוד את כל התורה כולה... אך שאלו אותו, ומה תעשה לאחר מכן? ואז הוא נתקע... אמנם התשובה היא שלאחר מכן הוא יצטרך לקשר את כל מה שלמד לקב"ה. אך א"כ ישנה עצה, שכבר עכשיו יהיה דבוק בקב"ה בכל מצב שעובר, ואז מכיון שאצל הקב"ה הכל אחד בלי פירוד כלל, נמצא שכבר עכשיו הוא דבוק בכל התורה כולה, אם אמנם במעט הכמות אך בשיא האיכות שתביא אותו בהמשך לכל התורה גם בפועל... אך אם האדם מחפש רק את הידע,

ברגע שיסיים את הנפח של הידע, לא יידע כבר מה לחפש בעולם. וזו הנקודה שאנו הולכים לפתח בשיעור זה, **ההכרה בכל נקודה ונקודה של חיפוש הקשר עם בורא עולם!**

הכרה זו מחולקת לרמות עבודה שונות. הדרגה הראשונה והבסיסית היא קיום התורה והמצוות, כי כל זמן שאדם אינו לומד תורה ומקיים מצוות קשה מאוד לדבר אתו על אמונה ורוחניות, משום שאין לו את התשתית הפשוטה של הרוחניות. **קיום התורה והמצוות הינן תנאי הכרחי כדי לרכך את החיכוך הטבעי שיש לאדם בכל רגע בין המציאות הגשמית לבין העבודה הרוחנית שלו.** מובא בחז"ל 'רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה מצוות', לזכות פירושו מלשון זכות וזיכור. א"כ קיום תורה ומצוות מתחלק לשתי עבודות בו זמנית, האחת, לזכך ולרכך את האדם שיוכל יותר להתחבר לחלק הרוחני שבו. ושנית, למנף את חלק הנשמה, כלומר – שלב קיום התורה והמצוות מביא את האדם לשלב הבא שהוא – גם כשאינו קשור כרגע ישירות לתורה אלא עוסק במילי דעלמא, כגון בעבודה או שמדבר עם משפחתו שהם דברים הצריכים לקיום העולם, גם שם לימדנו הבעש"ט הק' ז"ע יש את העבודה לקשר כל דבר לקב"ה. וזה הפשט של יקדש עצמך במותר לך, שהוא השלב של גילוי החיות האלוהית בגשמי דווקא. אך כפי שכבר ביארנו ללא התורה והמצוות יהיה קשה הרבה יותר לאדם לעבוד בשטח זה.

השלב השלישי, הוא שלב הניסיונות. אדם צריך לעשות השתדלות לשמור את אבריו בקדושה, כפי שביארנו מקודם דע את אלוקי אביך ועבדו, בכל מצב ומצב כפי שחידש הבעש"ט הק' גם במילי דעלמא. אך במקום שכבר נפל בחטא עדיין יש לו תפקיד לקחת את הניצוץ שבא להחיותו והוריד אותו לסט"א, להוציא אותו משם, ע"י התשובה. והתשובה היא לזכור מחדש שהקב"ה מחיה אותו בכל רגע והוא צריך לקשר את הבריאה לבוראה. וכבר אמר ר' אשר ז"ע שאנו המפרנסים הכי גדולים של הסט"א... וראיה לדבר אמרנו בפורים, שכתוב במגילה 'ואת פרשת הכסף אשר אמר המן לשקול על היהודים', לכאורה קשה מה ראו להזכיר את הכסף שגם כך לבסוף בכלל המן לא נתן, והלא עיקר הגזרה היתה להשמיד להרוג ולאבד? ומבאר השפ"א ז"ע שלמרדכי הצדיק היתה קושיה גדולה, מניין המסירות נפש הזו לגוי להתחייב צדקה כ"כ גדולה? יותר מכן התפרסמה לא מזמן ידיעה שעשו סקר בשווייץ כמה צדקה נותן גוי בממוצע לשנה, והסקר הראה על עשרים פרנק, שהם בערך שישים ₪... א"כ כיצד המן הסכים לתת עשרת אלפים כיכר כסף? ותרץ, שהכח של הגוי נובע מהחטא של היהודים!!! שהרי הקב"ה משפיע לכל יהודי כח והשפעה של נדיבות, אך כשיהודי לוקח את הכוחות הללו ועושה אתם דברים אסורים, ממילא הוא מחיה בזה את הסט"א, ובכח זה השתמש המן כנגד היהודים עצמם. **וכן באר הרה"ק בעל האמרי יוסף ז"ע, שכשמדברים לשה"ר על מישהו אין לו לבוא בטרונאי כלל כי הוא עצמו נתן לסט"א את הכח הזה שהשתמש אתו שלא לטובה, וממילא זה חוזר אליו באופן שלילי מחמת שזה הניצוץ ששייך אליו בעצמו רק מכיון שלא השכיל להשתמש בזה כראוי לעבודת הבורא, ממילא הוא חוזר אליו שיתקן אותו בצורה אחרת מצומצמת ביותר ולא נעימה... וכך באר ר' אשר ז"ע את מאמר חז"ל 'כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו' וכן להיפך, והפשט הוא שכשאדם לא מתרחק מהקב"ה, ממילא גם רוח הבריות נוחה הימנו, שכן הוא עושה את תפקידו, אך כשח"ו מתרחק ומוריד את חיות הקודש למקומות שפלים אזי צריך לתקנם באופן היותר קשה שרוח הבריות אין נוחה הימנו... עוד ביאור נפלא מביא הרה"ק בעל הדגל מחנה אפרים ז"ע, שכתוב בזה"ק שכרשב"י נפטר אמרו עליו את הפסוק, 'ויסכרו מעיינות תהום וארובות השמים נפתחו'. ולכאורה מה שייך לומר על רשב"י פסוק זה שמדבר על המבול? ומבאר שתכלית בריאת העולם היא להכיר את הקב"ה גם בתהום הכי גדול שיש לאדם, ובהכרה זו הוא משחרר את הניצוץ החביב שם. אמנם האמת היא שמקומות אלו הינם גבוהים ביותר וכפי שביארנו על מאמר חז"ל 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד', והמשלנו זאת בשבוע שעבר לאדם שצריך לארח בביתו אורח שקשה לארחו, שהכוחות נפש שצרכים באירוח שכזה הם גדולים בהרבה מאשר לארח חבר קרוב. כמו כן להבדיל התהום שאדם יורד אליו גם שם הקב"ה מחיה אותו, אמנם לכאורה כמה שיותר נמוך יש חיות יותר גדולה כדי להחיות את האדם במקום זה, ולכן כשהאדם עולה משם הוא עושה תיקון כה גדול דווקא מחמת המקום הנמוך שנמצא שם... אמנם בודאי שאין האדם יורד לשם לכתחילה מחמת שצריך לחיות כל הזמן את הסכנה שלא יחזיק שם מעמד כלל וצריך את רחמי ה' בכל רגע, אך אם כבר ירד לשם צריך מיד לתת את התפילה והעבודה כדי לצאת משם. מבאר הדגל, אותם התהומות שנפתחו לאנשי דור המבול נפתחו גם לרשב"י במעברים שלו. וכתוב 'ויהי הגשם... ויהי המבול' מבאר רש"י הק', שבתחילה היו גשמי ברכה אך כשלא חזרו בתשובה הפכו למבול. ודבר זה נפלא ביותר, שהקב"ה בתחילה נותן לאדם ניסיון כגון שהולך ברחוב וצריך לשמור על האברים שלו בקדושה שלא להסתכל להיכן שלא צריך. ואם עומד בניסיון ועובד שם לראות שהקב"ה מנסה אותו ומבקש רחמים, הרי הוא ממנף את העיניים הרוחניות שלו ומתחיל לראות דברים שלא היה רואה קודם לכן. ומנגד אם נכשל, לוקח את אותו כח של ראייה ומוריד אותו ונהפך עליו למבול. וא"כ זהו הפשט, שאנשי דור המבול נפלו עם הכוחות שהשפיעו להם, ורשב"י עבד עם אותם הכוחות ומינף אותם לרוחניות. ואנו עד היום הזה מתחיים מאותם מעברים שעבר רשב"י.**

ממילא מתבאר שהכל תלוי בהסתכלות של האדם שיידיע שהוא לבדו מנהיג את מהלך החיים שלו. כמה שמעמיק לראות את נקודת החיות שהקב"ה משפיע עליו כך יותר נוגע בתיקון הנפש שלו. וכמה שחי בראיה חיצונית בלבד רק מאריך לעצמו את הדרך כי סוף כל סוף יצטרך לבסוף לתקן את הניצוץ שלו.

נראה דבר זה בלשון הפרה"א ז"ע: "אם אמנם טוב ה' לכל וחיות אחת נמשך מאתו יתברך לכולם כי אם משתנה לפי המקבלים, כעניין השמש שעושה פעולה אחת הוא האור והחום מתיך דבר הנמס ומקשה דבר היבש משחיר הלבן ומלכין השחור... הכל לפי השתנות המקבל". מבאר הפרי הארץ לכאורה בכל אופן כיצד יתכן הדבר שאותה חיות היא פעמים גשמי ברכה ופעמים מבול? נביא ביאור בשם ההפלאה על הפסוק, 'ויפקחו עיני שניהם וידעו כי ערומים הם'. שואל ההפלאה לכאורה מדוע כתוב 'וידעו', היה צ"ל 'ויראו' כי ערומים הם? אמנם לפני חטא אדם הראשון היה בכזה זיכור שכלל לא ראה ראייה גשמית אלא כל אור שראה מיד תרגם זאת לשמות הוי"ה ואדנות, אך מיד לאחר שחטא, נפל מראיתו ואותה השגה שהשיג עד אז השגה רוחנית נהפכה ולפתע

במקום לראות רוחני ראה גשמי... א"כ כל ההסתכלות של האדם היא המשדרת את השפעת החיות עליו. **אם למשל אדם אדם עובד לראות בכל דבר חיות אלוקית ממילא כשמגיע אליו איזה פחד למשל מיד זוכר לתרגם אותו. אך אם לא עובד על עצמו גורם שהוא עצמו נותן כח לפחד להשתלט עליו!!!**

"עד"ז הוא חיותו ית' הנמשך מאתו פשוט לכולם ומשתנה אצל כל אחד לפי ערכו". וכבר אמר ר' אשר זי"ע שעל כל ירידה שיש לו צריך לתת קידוש בביה"כ... משום שיש לו כעת הזדמנות חדשה לקבל חיות נוספת. וזה ביקש דוד המלך אני עבדך בן אמתך פתחת למסרי, כל זמן שהייתי מנסה לברוח מן הניסיונות והייסורים כי לא הייתי עדיין מסוגל לזה אזי באמת חיפשתי לברוח, אך עתה שהסתגלתי למעברים ממילא פתחת למסרי. **והפשט פתחת למסרי לא מתבאר כבקשה שהקב"ה ישחרר אותו מהייסורים, אלא אני מודה לך רבש"ע שהבאת אותי לכזו דרגה שאני רואה שאתה פותח לי את הייסורים ומגלה שם את אהבתך האמתית!** וכלל אין הם ייסורים עבורי. מבאר הפרי הארץ יתירה מזו 'כל אחד לפי ערכו ואינה יכולה להתפשט בו בפשיטותה הראשון מבלתי יכולתו לקבל. הוא שאמר דוד היותו עבדו בן אמתו ואינו יודע כי אם אותו באשר הוא חיותו, לכן פתחת למסרי מחשבתו שיחזרו לפשיטותם". – היינו שהאור שמשתלשל מאת הקב"ה אינו יכול

לבוא לאדם כפי שהוא למעלה כי אין אנו יכולים להשיג כזה אור גדול, אך בכל זאת האדם לפי עבודתו מקבל את האור בפחות צמצום או יותר, כי אם עובד על עצמו ממילא מקבל את האור ביתר זכות, מאשר אם אינו עובד ואז צריך לקבל את האור דרך יותר לבושים ויותר צמצומים. וזהו פתחת למסרי – שרצה לקבל את השפע בכמה שפחות צמצום.

נסיים בדברי הפרה"א שכשאדם חי בעבודה עליו נאמר 'מה אני בורא אף אתה בורא'... אדם זה נהיה ממחזיקי העולם! ישנו מעשה יפה שהתפרסם לאחרונה על בעליה של החנות הגדולה איקאה לה סניפים רבים ברחבי העולם. אותם בעלים יזוע בחייו הפשוטים מאוד ללא שום גינוני כבוד וכדו'. יום אחד ארגנו פגישה גדולה של כל בעלי העסקים המשווקים בחנות זו, וקבעו להיפגש באחד ממלונות היוקרה בארץ מסוימת. ובנו של בעלי החנות ביקש שיבוא גם הוא למלון ויישב בפגישה. אמר האב, שאמנם הוא מסכים להתארח באותו מלון יוקרתי אך בתנאי אחד, שיתנו לו את החדר הפשוט ביותר במלון. כי בכל זאת אף אחד לא צריך לדעת מה יש בחדרו. הסכים הבן והזמין לאביו את החדר הפשוט. כשהגיע האב לפגישה קיבל בקבלה כרטיס לחדר בקומה גבוהה, עם נוף פנורמי וכל מנעמי העוה"ז... מיד התקשר אל בנו וצעק עליו הלא הזהרתי אותך לתת לי את החדר הכי פשוט... אמר הבן שאכן כך הזמין ומן הראוי שירד לקבלה ויברר את הטעות. ירד האב לקבלה והתלונן על כך שהזמין חדר סטנדרט וקיבל סוויטת אחמיו"ם? בדק הפקיד ולאחר מספר דקות שב ואמר, אמנם הכנסנו בהזמנה שלך את חדר הפשוט ביותר אך כשהזנו את פרטי המזמין מיד עלה במחשב כי המזמין הוא לא אחר מאשר הבעלים של המלון ועל כן מיד שדרגנו את החדר לחדר הכי טוב... מי שמונח בעבודה מקבל שדרוג.

[שיעור בענייני העבודה 2 מתוך פרי הארץ פר' ויקרא

השפל באמת'

"תקציר: [דיברנו בשיעור קודם שהמידות כולן משתלשלות מאותו המקור, ורק מתגלות כאן לאדם באופנים שונים, והפרי הארץ זי"ע, הביא דוגמא מהשמש שמאירה לכולם בשווה, אך השוני המהותי הינו באלו הנהגים מהשמש, כי כל אחד לפי הכלי שלו מקבל/מגיב אחרת להשפעה הבאה מן השמש. יש כלי שהוא שחור וע"י השמש נהיה לבן וכן להיפך, ויש דבר קשה שהשמש מרככת אותו ודבר רך שהשמש מקשה... כמו כן ההשפעה הבאה משמיא אחת היא, רק בהשתלשלות היא מתפרשת ומקבלת לבוש של מידות שונות, לאחד תגלה בתור חסד ולשני בתור ניסיון של גבורות היינו כעסים או פחדים לדוג'... וכן ע"ז הדרך. ביאור גוסף מבאר ביתר שאת בספר 'דרך מצותיך', שם כותב משל למלך שמשיפע לכל המדינה את ההשפעה הנצרכת. אך כדי לסדר את חלוקת השפע עשה מחלוקת שונות לכל דבר, כמו משרד הבריאות ומשרד האוצר וכו'. ואם אמנם אדם שצריך דבר ממשרד האוצר לא ילך למשרד הבריאות, אע"פ שהכל מגיע מאותו ראש ממשלה, כי גם אם יגיע דרך משרד הבריאות יפנו אותו לדרגים אחרים עד שלבסוף יקבל זאת מאותה המחלקה שקשורה לעניין שלו. רואים כמו כן לעניינינו שאע"פ שהשפע מגיע בשורשו מהקב"ה אעפ"כ כל אחד מקבל את ההשפעה לפי המידות שלו ולפי השורש של התיקון שלו בעולם].

השבוע נלמד אי"ה את המשך הדברים: מבאר הפרה"א, כל ההשתלשלות הזו שביארנו אינה רק בין אדם לחבירו אלא בכל הבריאה כולה שברא השי"ת. כפי שכתוב 'ואתה מחיה את כולם'. ר' אשר זי"ע היה נוהג לומר שהדרך בה אנו מדברים נקראת דרך השפלות, ובכדי שאדם יגיע לחיות את השפל שלו יש לו כמה דרכים: או בהתנדבות או בכפיה. בהתנדבות – הוי אומר, כשהקב"ה מראה לאדם אנשים בחוץ שעושים עוולות לאחרים הוא צריך להפנים שמראים לו את זה כדי שיכיר את מצבו האמיתי – השפלות שלו! ואע"פ שהוא בחיים לא היה מתדרדר לשפל שכזה שרואה, אך האמת היא אמנם שהקב"ה זיכה אותו בפועל להיות אדם טוב וישר דרך, אך בכח יכול גם יכול הוא להגיע למצב הזה. והפרי הארץ אומר יותר מזה, שמסכן אותו עושה עוול שהיו צריכים משמים להביא אותו למצב הזה כדי שאני אבין לאן אני יכול להתדרדר. ואילו הייתי חי שבכח אני

כמוהו בדיוק ורק חסד ה' הוא ששומר עלי בכל רגע שלא אפול, כי אז הוא באמת לא היה צריך לרדת לכזה מקום. וזה מבארים בשם הבעש"ט הק', על המשנה, 'כל נגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו'. ובאר הבעש"ט הק', כי כל הנגעים של השני שאדם רואה בחוץ – יידע שהם מנגעי עצמו היינו שהם שייכים אליו וכפי שביארנו.

אמרנו משל לענין התגלות האור במידות, כמו ארון חשמל שיש בו הרבה נתיכים (פקקים) וכל אחד אחראי על מקום אחר בבית, זה למזגן וזה למקרר זה לשקעים וזה לתאורה... כמו כן כל מצוה מתרי"ג המצוות היא דרך לקבלת האור והתחברות לקב"ה. ומנגד כל ניסיון שהאדם עובר הוא ג"כ הארה של חשמל כמו בארון חשמל, אך בהזדמנות אחת הקב"ה מעורר לאדם מידה אחת ובפעם אחרת מידה שניה, ולפעמים מדליקים לאדם את כל המידות... **ומה שעל האדם לזכור 'שכשנגדליקים בו המידות' שרועים להשפיע לו אור.**

ישנם ג' שלבים כדי שאדם יכיר באפסיותו, ובעז"ה לקמן נבאר גם את היתרון של דרך זו בהכרת פנימיות האדם. מספרים על ר' אשר זי"ע, קנה פעם שמלה לביתו, והשמלה התלכלכה. באה הבת לר' אשר והוא לקח אותה יחד עם השמלה מול המראה והחל לנקות את המראה במקום שראו את הכתם על הבגד... אמרה לו ביתו: אבא, הכתם אינו במראה אלא בשמלה. אמר לה ר' אשר זי"ע: **אכן כן! ואת זה רציני שתזכרי כל חייך שאין הלכלוך במראה אלא בבגד שלך. אם את רואה לכלוך בחוץ תדעי שהוא באמת אצלך...** ובשם הרה"ק מאפטא זי"ע מבארים שבאמת אדם לא מסוגל לראות את נגעי עצמו, וכל אחד יכול לבדוק את עצמו בזה ויראה שתמיד כשהוא מפשל יש לו הררי תירוצים והסברים משכנעים ביותר ואפי' אם הם דחוקים מאוד הוא יתלה בהם העיקר שייצא כראוי... ועל כן עשה הקב"ה חסד עמו שאנו יכולים כן לראות את נגעי השני בצורה פתוחה ובלי 'נגיעות' של תירוצים והסברים משכנעים, אך כל זה בכדי שנכיר את המציאות שלנו, ולא כדי שנחפש את החסרונות של הזולת. ובה שאראה את החסרונות של השני וְאֶפְגִּים שאלו הם החסרונות שלי אוכל להגיע להשגה שהקב"ה מרחם עלי כל רגע ורגע ומזכה אותי להתנהג כראוי.

דרך נוספת לגלות את השפל של האדם היא ע"י הסיבה! היו אומר להתרגל לראות את הסיבה שהקב"ה שולח לי לעשות מצוה למשל מצות צדקה, כל אחד מאיתנו יש לו זמנים כאלו שנותן בעין יפה, ויש זמנים או אנשים מסוימים שלא רוצה לתת. א"כ האמת היא שאין אנו רוצים לתת, וזה גילוי השפלות שלנו, ומה שכן נתנו בעין יפה זה מחמלת ה' עלינו שניתן דרך הסיבה שמעוררת את הרחמים שלנו על העני או כל סיבה אחרת שגורמת לאדם לתת...

הדרך השלישית היא בכפייה – היינו שאדם לא מסכים לראות את הסיבה ומרגיש שהוא כן בעל צדקה ועושה מצוות והוא ראוי לכל השבחים שאומרים עליו, אך האמת היא שכלל לא זוכר שהקב"ה מנווט אותו כאן בעולם, ובגלל זה צריך לעבור נפילה שיראה בפועל את שפלותו. אך בל נשכח שלאחר כל שלושת השלבים עדיין הכל משתלשל מרחמי השי"ת, לבל ידח ממנו נדח. כי העיקר זה הקשר בורא, וכיצד אנו מיישמים זאת, ע"י התורה והמצוות, אך לפעמים כשאדם שוכח את מעמדו ותפקידו בעולם לקשר את הבריאה לבוראה, אז מתחילים השלבים לעבוד. תחילה על ידי ראיית חסרונות השני, או על ידי הסיבות שמניעות את האדם לעשות את הפעולות, ואם בשתיים עדיין לא הפנים את המסר, אז נופל ממש אך גם זה כדי לעורר אותו לראות את מצבו ולחזור לדבקות בורא. ומספרים שפעם רבו שני חסידים בבית מדרשו של הרה"ק ר' פנחס מקוריץ זי"ע, ומרוב התלהטות הויכוח סטר אחד לשני בחוזקה על לחיו. מיד החל רעש בקהל, זה מצדד לכאן וזה לשם, אך כשם שהחל הרעש ברגע אחד, כך גם פסק, מחמת כניסתו של הרה"ק לביהמ"ד. ר' פנחס מקוריץ פנה בחביבות אל האיש הסוטר וקרבו מאוד בעוד שלנעלב לא התייחס כלל. תמחו כולם: היתכן? בדיוק להיפך? הסביר להם הרה"ק ואמר: אותו אחד שלא החזיר לשני מנה אחת אפיים, מה גרם לו לעצור בעד עצמו? כי אין זה לכבודו לפתוח בתגרה לעיני קהל ועדה, ומרגע לרגע עולים וגואים בקרבו מחשבות של גאווה, כי מי הוא השני שהוא בכלל יתייחס אליו וכדו'... וכמובן שהקהל עוד מצדד בעדו, כבר מסריח הוא מגאווה ואי אפשר כלל להתקרב אליו, אולם זה שלא יכול היה לעצור את עצמו וסטר לשני אמנם יתכן שלא היה צודק אך בוודאי כבר התחרט על כך אלף פעמים ובפרט אחרי שכל הקהל כבר צעקו עליו והלבינו את פניו... ולכן ראוי שאותו אקרב. ובאמת אם נפתח את הסיפור הנ"ל, אפשר לכאר כי האדם שלא התאפק וסטר לשני, הקב"ה הביא אותו בעל כורחו לראות את השפל שלו לעיני כולם שלא יכול להתאפק, וזה גם בשביל השני שיראה כח את מה שנפל הראשון בפועל ואז ילמדו שניהם זה מחמת הכפייה יגיע להכרת שפלותו ובקשת רחמים מה', וזה שלא החזיר, ג"כ יכיר שלולי הסיבה שכל הקהל עמדו שם בוודאי שהיה משיב לו כגמולו הטוב. ר' אשר זי"ע מבאר באחד המכתבים, מסביר שיש דרכים שלא מדברים מדרך זו. וזרכם היא להעצים את הצד החיובי ולקשור את האדם למצוות, לשבת, ולימוד התורה, והשגות עליונות, ובכך שהמח ייהיה עסוק כל הזמן בדברי קדושה, הם לא מגיעים לכאורה לעסוק בשלות עצמם ובניסיונות... ואמנם דבר זה הוא נפלא מאוד כי המח כל הזמן עסוק בדברי קדושה. אמנם עדין אני יודע כי האדם הגיע לעולם הזה לתקן את עצמו! והתיקון הוא ע"י ניצוצות שהתפזרו מאדם הראשון ועד היום הזה ובכל יום ויום אנו צריכים למצוא את הניצוץ שנסתר מעינינו שקשור לשורש הנשמה שלנו ולשחרר את אותו הניצוץ הקדוש משביו. וכאותו מעשה שתלמיד הבעש"ט הק' ביקש לחזות כיצד יש גם בדומם חיות אלוקית, וייחד הבעש"ט על איזו כוס והעלה את הניצוץ והכוס התנפצה... ממילא כל אחד שעובר מה שעובר צריך לדעת שיש לו בכל רגע תיקון ואת התיקון יכול הוא לקבל רק על ידי שמתייחס ומאזין לסיבה שהביאה אותו לאן שנמצא... אולם מי שמדחיק את הסיבות כדי לעסוק בקדושה בלבד, לא יוכל להימלט מהתיקון שלו וכשיבוא לידיו בסופו של דבר הניסיון לא יעמוד

בו. וכמו שמצינו אצל יוחנן כהן גדול ששמונים שנה היה נכנס לפני ולפנים ואף פעם לא יצא לו להיפגש עם השפל שלו כי היה עסוק רק בדברים קדושים ונעלים עד למאוד, אך בגיל שמונים כשהתעורר בו הרעיון של הצדקים לא היה לו את הכלים לעמוד ולהילחם שם בניסיון... ועל כן אנו מתחילים תחילה בהכרת השפלות ועי"ז אנחנו מקבלים כלים להכרת האפסיות של האדם. ומכאן אם אדם רואה שעושה דברים קדושים ונעלים ודבוק בתורה הק' מיד חי שאין זה מצדו אלא מצד חסד ה' שמזכה אותו. וממילא הרווח הוא שאין אנו צריכים להגיע לשפלות בפועל, מחמת שכבר שחררנו את הניצוץ בכח ע"י הכרתנו במציאות שלנו, ויכולים אנו להמשיך בעבודת ה' ובקיום תורה ומצוות. וזהו הנקרא 'מכאבי נגדי תמיד וחטאתי נגד תמיד ושויתי ה' לנגדי תמיד'. ואם אדם לא מביט אף פעם לכיוון הזה לבסוף לא יגיע לשום מקום משום שיש לו עוד תיקון של ניצוץ אחד שצריך להעלות אותו, אך הוא לא רוצה לרדת למקום הזה ומכסה את עצמו בכל מיני קדושה, אבל לבסוף יאלץ להגיע לשם ואם לא יהיה מוכן עם הכלים שלו שוב יצטרך לעשות את כל הדרך חזרה, כי לכל אחד יש את הניצוץ שלו שאין אחר יכול לעשות בשבילו...

הדרך להתמודדות עם המצבים הנ"ל מבאר הפרי הארץ היא עפ"י המבט שהאדם נותן במעברים שלו. ובשפה המקצועית מכונה הדבר בשלבים – אפר"ת – אירוע פירוש רגש תגובה. ומספרים משל למלמד של כיתה שנאלץ יום אחד לאחר מעט לכיתתו. אך איך שנכנס לכיתה מרים אחד הילדים את ידו ומסמן לרבה על השעון... הרבה חשב שהוא מתפוצץ, לא יאומן ילדון בכיתה ג' מעיר לרבה שלו על האיחור, וכך עברו שעתיים תמימות שבקושי הצליח המלמד הנסער להעביר את השיעור... אך מיד בהפסקה שוב ניגש אליו אותו ילד כשהוא מסמן לו עם היד: **הרבה, קנו לי שעון חדש**... כלומר האירוע תלוי בכללותו בראש ובראשונה בפירוש שאנו נותנים לו! משום שהפירוש הינו חלק מכריע בהשפעה על הרגשות שלנו וממילא גם באופן התגובה שנגיב לאחר מכן...

כמו כן בכל מצב שהקב"ה מעביר אותנו יש לנו אפשרות להסתכל בטבע הדברים ואז אנו נכנסים עם כל הרגשות וכו'... אך אם נראה שיש כאן איזה מהלך מעל הטבע ומשהו פנימי יותר שבא להשפיע ולא להפריע אזי בכל פעם שכך אנו נעבוד נגרום בכך מעבר לחיי קשר בורא, גם שייצטמצם זמן התגובה שלנו. כי כפי שבאר ר' אשר זי"ע, הפעם הראשונה מסייעת לפעם השניה וכן הלאה הבא ליטהר מסייעין לו מכל פעם, וכן להיפך אם שוקע יותר בטבע יהיה לו יותר קשה לקום 'מטבע הדברים'... כמה שאדם ממיר את המציאות שנראית לו – לסיבה, זוכה יותר להתנתק מהחומריות שלו ולחיות בקשר בורא. שזו תכלית הבריאה!

[שיעור בענייני העבודה 3 מתוך פרי הארץ פר' ויקרא]

עבדים היינו, עבדים גם עכשיו

"המצוה הראשונה שנצטוו כלל ישראל היא, 'החודש הזה לכם ראש חדשים' ויש להבין איזו שייכות יש באמצע פרשת בא למצות ראש חודש ובשלמא אם היו מצווים על הפסח היה יותר מובן ההקשר? תמיהה נוספת היא לשון רש"י, אמר ר' יצחק היה צריך להתחיל מהחודש הזה לכם... וזה עוד יותר קשה?"

נקדים: תכלית בריאת העולם היתה לא בשביל עולמות אצילות בריאה ויצירה שהם בפני עצמן עולמות נעלים, אלא דווקא בשביל עולם העשיה! העולם שאנו נמצאים בו. וכבר ביארנו שעולם הוא לשון נעלם. הקב"ה מסתתר כביכול בעולם ותפקיד האדם הוא לגלות את השכינה המסתתרת בכל דבר גשמי. משא"כ בעולמות העליונים יותר שם הרחניות גבוה ודומיננטית יותר וממילא ההסתר הוא הרבה פחות מכאן. ואמנם, ככל שההסתר רב יותר, כך כשהאדם מגלה את השי"ת בהסתר הזה יש לו תענוג רב יותר. ודוגמא לדבר כשאבא מתחבא לבנו, ככל שהבן מחפש אותו יותר כך יש לאב תענוג גדול יותר מעצם החיפוש של הבן. אך מצד שני תפקיד זה גורם לאדם קושי ושברון לב גדולים מההסתר הזה, כי בוודאי שכל אחד היה מעדיף לחיות בבחינה של עולם האצילות. וא"כ מדוע השי"ת עושה זאת. ונמשיל לכך משל, לעובד שמתקדם יפה בעבודתו ובעה"ב רואה את השקעתו בעבודה, בוודאי שבסוף החודש נותן לו קידום ומעלה לו את השכר. אך בנמשל כביכול העוה"ז כמה שאדם מתקדם ומחפש לגלות את הקב"ה נראה לפעמים שבמקום קידום הוא מקבל הסתר גדול יותר... וכמובא בחז"ל 'כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו' ויש לבאר דבר זה.

תחילה עלינו לדעת כמה דברים: א. הקושי של האדם בעבודת השי"ת לא נועד חלילה להפיל אותו אלא למנף אותו גבוה יותר. ב. אין דרך אחרת (עוקפת) להגיע לזה. ג. לשם עבודה זו ברא הקב"ה את העולם, רק מה שעלינו להפנים זה היכן אנו מוצאים את עצמנו בתמונה הזו?

ביארנו בשיעור מס' 1 בפתיחת הפרי הארץ זי"ע, את הפסוק אני עבדך בן אמתך. שם ביארנו שישנם ב' מיני עבדים. עבד הקנוי, שהוא צריך שמירה מעולה יותר שלא יברח מהטעם שהוא קנוי וכבר היה מחוץ לבית אדונו. לבין עבד שהוא בן שפחה ומעולם לא טעם שום הנהגה אחרת מלבד זו של אדונו, הוא צריך פחות שמירה כי החשש שיברח לא קיים כלל

מאחר ומעולם לא עלה על דעתו דבר שכזה. וזו היתה בקשת דוד המלך ע"ה שמכיון שהוא מרגיש כבן אמה אין חשש שיברח ועל כן פתחת למוסרי...

ביאור נוסף מבאר הפרי הארץ בפרשת שלח. על פי הגמ' מה עבד שיוצא לחירות בשן ועין בלבד שהם איבר אחד בלבד, ייסורין שממרקין כל גופו של אדם בוודאי שיוצא בהם לחירות. ומבאר הפרה"א מקשין העולם מה שן ועין שאינם חוזרים לעולם, תאמר בייסורים שלבסוף חוזרים וא"כ מה הלימוד? ומתרץ שאותם הייסורים שעובר האדם בשביל דבר מסוים, אינם קשורים לייסורים אחרים הבאים עליו בשל משהו נוסף, ועל כן כל ייסורים הינם כשן ועין.

א"כ יוצא שכל מעבר שאנו עוברים הוא תפקיד חדש שלא קשור כלל למעבר הקודם, ולהיפך ככל שאדם מגלה את ה' במעבר הראשון כך מקבל כוחות גדולים יותר לגלותו במעברים הבאים. וכבר ביאר הבית אהרן זי"ע את הפסוק 'אחור וקדם צרתני', שהקב"ה כך ברא העולם שקודם כל נראה אותו בבחינת אחור – אלו הם המעברים והקשיים שרק כך ניתן לראות את ה' בעוה"ז. וזהו העניין של ערב פסח שתחילה רבה מאוד העבודה והקושי והמעברים שכל אחד עובר, ולכאורה אם יוצאים בפסח לחירות הלא היינו צריכים להרגיש בחירות ולא בלחץ העבודה? אך זו הדרך שאנו מגלים דווקא מתוך קושי השעבוד והמעברים השונים את חסד ה' בכל דבר, וזו מתנה שלא היינו יכולים להגיע אליה בדרך של חירות הגוף... כי אם להיפך דווקא שעבוד הגוף והמעבר מביא את האדם להסתכלות פנימית יותר וגילוי שכינה בפנימיות שלו בעוצמה רבה יותר.

זהו הביאור הנוסף מהו ההבדל המהותי בין עבד הקנוי לעבד שנולד בבית המלך. עבד הקנוי אף פעם הוא לא מרוצה מכיון שכל שעבוד שנותנים לו הוא מיד מתרגם את זה במח לעול לעומת כל האנשים בחוץ שעושים מה שרוצים... וכמו כן בעבודת ה' מי שמתנהג כעבד הקנוי, הרי שהוא ממורמר כל הזמן מדוע כולם מצליחים להתפלל וללמוד ולהספיק והם כל הזמן במוחין דגדלות ואילו הוא מנסה ולא מצליח להתרכז בלימוד ואף תפילתו היא עבודה למחצה לשליש ולרביע... ומה שקורה לאדם זה שאינו מרוצה מכיון שמוודד כל הזמן את הצלחתו לעומת ההצלחה שבחוץ, וחוסר הסיפוק הזה מביא אותו לרדיפה שלילית של תאוות וכבוד ושנאת האחר ואינו מצליח להתחבר לעצמו ולהיות מרוצה ממה שכן יש לו...

לעומת זאת עבד בן אמה כותב הפרי הארץ לשון, שהוא מרוצה מכך שהוא בכלל זכה להגיע לדרגה שהוא יכול לשרת את המלך – ומכיון שזהו הרצון הבסיסי שאתו הוא מתחיל ממילא כל דבר שעושה בשביל המלך הוא מרוצה ושמח עם זה עד מאוד, וכפי שמבאר בעל התניא שאפילו אם יתן לו המלך לנקות את בית הכסא, ישמח מאוד בעבודה זו כי כל עיקר ההסתכלות שלו היא לשרת את המלך, וא"כ יתכן והמלך ייכנס לבית הכסא ויחשוב עליו שבזכותו כ"כ נקי בית הכסא של המלך... ולעניינינו בנמשל האדם צריך להתחבר לעצמו, וכפי שמבאר הזה"ק שתרי"ג מצוות קורא אותם תרי"ג עיטין – כלומר עצות כיצד יתחבר האדם לקב"ה.

כל אדם חייב להאמין בעצמו כפי שמחוייב להאמין בקב"ה. הקושי של האדם להתחבר למצוות נובע משני דברים: א. משום שהוא חומרי. ב. משום שהחיות שבאה מהמצוה הוא נסתרת. אך כשאדם עושה את המצוה הוא מגיע לשני הדברים גם יחד, הוא מזכך את החומר שלו וגם זוכה להארת המצוה, אך כל זה הוא בתנאי שעושה את המצוה כעבד בן אמה. כי עבד הקנוי גם הוא עושה מצוות, הנה כבר ניקה את כל החדרים מחמץ וכו', אך ההסתכלות שלו היא שאין לו ברירה וחייב לעשות זאת, וברצון היה מנסה 'להיפטר' מזה, אך עבד בן אמה מחפש בכל קושי לא לסמן 'וי' על המצוה, אלא להפוך את המצוה לחלק בלתי נפרד ממנו שכן הוא חלק אלוך ממעל והמצוה מחברת אותו לעצמו שזו דביקות בה' והארת הפנימיות של האדם. וזה מבאר הרה"ק ר' פנחס מקוריץ זי"ע, פושט צורה ולובש צורה. פושט צורה הוא הקושי ורק עי"כ אפשר ללבוש צורה חדשה. כדוגמת הגרעין שאם לא יירקב לא יצמיח מחדש.

כך מבאר האור החיים הק' את הפסוק 'אל מוציאם ממצרים' וכמו כן 'המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים' הכל בלשון הווה! כי בכל שנה ושנה הקב"ה מוציא אותנו בפועל ממצרים לחירות, ומהי החירות? דביקות בה' שיכולה לבוא רק על ידי המעברים שמקלפים מהאדם את הישות שלו בבחינת פושט צורה ואז יכול לקבל השגה חדשה. ומוסיף הרה"ק בעל הישמח ישראל זי"ע, שאדם חייב להאמין שהוא יוצא בכל שנה מהמצרים הפרטי שלו וזאת לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף אלא על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו. ועי"ז מספרים על אחד הצדיקים שהיה נוהג לכנות כל יהודי בשם 'צדיק'. פעם ניגש אליו יהודי פשוט שהיה בעל עגלה שיעשה עמו שיודך מכיון שהוא צדיק והוא צדיק... ענה לו הרבי, אתה עשה שיודך עם צדיקים כמותך ואני אעשה שיזוכים עם צדיקים כמותי... ופעם שאלו אותו כיצד מכנה יהודים פושעים בשם צדיקים והלא כל הלילה בילו את זמנם במשחקי קלפים (ואף היום מבליים את הזמן במשחקים אחרים על ידי כל המכשירים למיניהם, אך הרעיון בכללות לא שונה כלל מפעם)... ענה להם הרבי: האמת שאותם יהודים צדיקים הם ורוצים להיות ערים כל הלילה כדי לשבת ולעסוק בתורה הק'. אך מכיון שאין הם מסוגלים מיד להתחיל בלימוד, אז הם תחילה מרגילים עצמם במשחקים עד שיראו שיכולים הם להחזיק עצמם ערניים ואז יחלו ללמוד... אומר הישמח ישראל זי"ע, שמי שלא מאמין שיוצא ממצרים מדי שנה, יש לבחון שאולי הוא הבן הרשע שהתכוון בעל ההגדה אליו שאילו היה שם לא היה נגאל. ר"ל. וביארנו עפ"י האמור לעיל איזה רשע מדברים כאן, והלא אלו דברים קשים מאוד? אך ידועה הגמ' בקידושין, 'המקדש את האשה על מנת שאני צדיק

גמור ונמצא רשע גמור – מקודשת! שמא עלה בליבו הרהור תשובה. ויש לבאר עפ"י הבעש"ט הק', שאמר ראו כמה גדול כוחה של תשובה. שאותו אדם היה רשע ואחרי כן ג"כ הוא רשע אך בשעה שמהרהר בתשובה הוא נהיה כתינוק שנולד... ומחדש בעל המאור ושמש זי"ע שהבעש"ט הק' גילה לנו שני מיני תשובה. אחת היא תשובה על עוונות, והשניה היא תשובה על כך שאדם אינו קרוב לקב"ה, ובתשובה השניה אדם כל הזמן חי בתשובה כי כל רגע ורגע יכול להתקרב לה' יותר ויותר נמצא כל ימיו בתשובה. וכבר אמר הרה"ק מלעלוב זי"ע, לא מצאתי מימי עבודה גדולה יותר מכך שאדם יהיה כל הזמן בתשובה.

מבאר הרה"ק בעל התניא זי"ע שזהו ההבדל בין ר"ה לפסח. בר"ה עושים תשובה מיראה, ובפסח הוא תשובה מאהבה. התשובה מיראה היא התשובה על העוונות [ובמאמר המוסגר מסופר על אחד מאדמורי גור, שהיו מתפללים מאוחר, ופעם בא מישהו לרבי והעיר לו על כך. כשיצא פנה הרבי לנוכחים ואמר, וכי מה מפחד הוא יהודי זה, שיפגוש בי בגיהנום? אמרו לו שלא ידאג על זה כלל כי הוא בגיהנום שלי לא יהיה]... ותשובה על העוונות היא מסתיימת, מכיון שעשה עביר וחזר עליה בתשובה וזהו אך אם חוזר בתשובה שלא היה בקשר בורא ואיבד דביקות הבורא ב"ה זהו דבר שאינו נגמר אף פעם כי דביקות ב"ה היא לאין סוף ב"ה... על כן הרשע של ההגדה הוא זה שלא מאמין שהקב"ה מוציא אותו מהמצרים שלו. כי כל רגע שאינו בדביקות בורא הוא מפסיד את החלק הזה של הקרבה.

כעת יבאר כי כשאדם מקדש את האשה יש בו שתי בחינות, ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, כלומר שבשורש של כל יהודי טמונה מאז בריאתו וקודם לבריאת העולם, נקודה של תשובה שבכל רגע ורגע מתעוררת בו, וממילא גם אם הוא כעת רשע גמור, הרי שמתחת לחופה מוחלים לו על כל עוונותיו – ובוודאי שעשה תשובה מתוקף ניצוץ התשובה של קרב ה' שטמון בתוכו. ולכן מקודשת. וזה בדיוק כמו כליל פסח שמקבלים תחילה התערותא דלעילא אף בלי ההתערותא דלתתא. וממילא גם נבין שאם אדם לא מאמין שיוצא מצרים הרי הוא כאותו בן רשע שבהגדה ורשע זה הכוונה שיש בו ניצוץ תשובה אך הוא אינו מרגיש אותו. כי הוא עסוק כל הזמן מה העבודה הזאת לכם ואינו חי את הפנימיות שלו.

לסיכום: עבדי הם ולא עבדים לעבדים. עבד בן אמה ולא עבד קנוי, כל זמן שאדם לא חי את המציאות הזו לשנות את ההסתכלות שלו על צורת העבד שבו, אינו התחיל את העבודה כלל. אמנם לאחר ההסתכלות וחיפוש הקשר בורא בעבודת, הרי יכול לצאת האדם להיות בן חורין אמיתי. כיצד? ע"י השעבוד דווקא, פושט צורה ולובש צורה.

כעת יתבאר על נכון הקושיה שפתחנו בה. מה הקשר בין כל האמור לעיל לבין מצוות החודש הזה לכם ראש חדשים, מבאר הפרי הארץ על פי דרכו, כידוע הפסוק 'אין חדש תחת השמש' אמנם בשמש ישנה בהירות גדולה מאוד אך התחדשות אין שם! היכן נמצאת ההתחדשות? דווקא בלבנה היכן שמתמעטת מדי חודש – במקביל למעבר שהאדם עובר וממעט את עצמו על ידי זה כדי לקבל התחדשות חדשה והכרה חדשה בבורא עולם. ועל כן בני ישראל מונין דווקא ללבנה, כי רק דרך המעבר והכאב אפשר להגיע לקשר בורא ולקבלת התחדשות לנשמה.

[שיעור בשפת אמת פרשת ויקרא

מיט הרחבת הדעת'

[ויקרא תרל"א] "במדרש ברכו ה' מלאכיו תחתונים שאינם יכולים לעמוד בתפקידיו כתיב מלאכיו כו'. כי באמת כל איש ישראל שנשתלח בעולם לעשות רצון אבינו שבשמים נקרא שליח ומלאך".

השפ"א זי"ע מבאר תמיד מה שמובא שהעולם נברא בעשרה מאמרות, וכל מאמר הוא צמצום יותר מהמאמר שלפניו עד השתלשלות בריאת העולם שלנו. בעולם שלנו זכינו לקבל מנגד את עשרת הדיברות שתפקיד האדם בעולם הוא לקיימם ובכך לתקן את העולם שנברא בעשרה מאמרות. קיום עשרת הדיברות הינה הפשטה של עשרה מאמרות וגילוי השכינה שבמאמרות אלו, ובהמשך אי"ה נעמיק יותר לבאר נקודה זו.

עכ"פ עפ"י דברי השפ"א כל אחד מישראל שעושה רצונו של מקום נקרא שליח ומלאך, וא"כ מה ההבדל בכל זאת בין האדם היהודי לבין המלאך? "אך כי המלאך אין לו שום דבר רק השליחות". משא"כ האדם כל שליחותו האם לעשות רצון השי"ת מתקיימת ע"י בחירה. מהי הבחירה? האם לעשות או לאו אין זו הבחירה כי כך נקבע מלמעלה. עניין הבחירה היא ההסכמה של האדם לשליחותו – כלומר למצב שנקלע אליו כעת. דוגמא: כשאדם מקיים מצוה והוא 'בוחר' לעשות את המצוה, הרי שגם גופו מעורב בעשיית המצוה, ודבר זה גורם לגוף להשתלט על מעשה המצוה ולהביא את האדם לגאווה שהיא ההיפך הגמור מקשר בורא. וכבר מובא בגמ' 'אין אני והוא יכולים לדור במדור אחד'. א"כ הבחירה של האדם באה לידי ביטוי באופן הרבה יותר עמוק ובקשר בורא הרבה יותר חזק דרך הבחירה שאין אני פועל מאומה במעשה המצוה אלא הקב"ה מזכה אותי

לעשות זאת והוא מפעיל אותי. אז אין לגוף את השליטה האמורה ואדרבה הגוף מושך את האדם למקומות של רצונות שליליים כגון תאוות וכזו' וא"כ כיצד בכל זאת זכה האדם לעשות מצוה שכולה קודש (וכבר האריך בביאור עניין זה הפרה"א ז"ע בפרשת נח עיי"ש). אין זאת אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו שמתגלה כאן כעת בעשיית המצוה שיהודי זה עושה. בחירה שכזו גורמת להשתקת רצונות הגוף לשלוט ומנגד להעצמת כח הנשמה שמפעילה את האדם – היא בעצם גילוי שמו יתברך שעד עתה הסתתר בתוך אותו האדם ועתה ע"י ההכנעה וההסכמה של אדם זה למצב שהוא נמצא מתגלה ומתפרסם שם ה' בעולם. זהו תיקון העולם וההתחברות לעשרה מאמרות שבהם נברא העולם ע"י עשרת הדיברות שקיים אותו אדם.

משא"כ המלאך, לו אין עבודה שכזו מכיון שכל מה שהוא מכיר בעולמו זה רק הייעוד שלשמו נברא. ואין לו את העבודה העצומה הזו של ההסכמה וההכנעה לרצון ה'. הפרה"א מבאר את הסתירה הידועה, שבמקום אחד מובא 'יפה שעה אחת של מצוות ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא'. ובמקום אחר כתוב 'יפה שעה אחת בעולם הבא מכל חיי העולם הזה' – הא כיצד? ומיישב שאמנם בעוה"ז אין את ההשגות שיש בעוה"ב, אמנם בעוה"ב אין לאדם את העוצמה הזו של עניין הבחירה וגילוי ופרסום שם ה' בעולם, שאדם יכול להרגיש שהוא עושה דברים, ובמקום זה הוא מכניע את עצמו ואת הרצון החזק הזה שבווער בו ומסכים ללכת לפי רצון ה' שרק הוא מזכה אותו לעשות... וכנ"ל.

'שהרי עניין זה נמצא גם בתוך כל מעשה שיש בו ניצוץ קדוש, והוא כח הפועל בנפעל... בעצם כל מידה שמתעוררת בתוך האדם, ומתורגמת אצלו לפחדים כעסים או תאוות, הכל מגיע מאותה נקודה של התגלות הבורא דרך המידות הללו. ולכן לעולם יש לאדם עבודה ותזכורות בכל עת לבחירה הזו – של ההכנעה וההסכמה שהקב"ה מראה לו את המציאות שלו דרך אותם המקומות. והאדם מצידו צריך לתת שם עבודת ה' לגלות שיש כאן כח מיוחד שמתגלה, ולא יסתכל בדרך הטבע ויאמר שכח הפועל שכתב השפ"א הוא האדם שמכעיס אותי. חלילה, אלא הרבה יותר עמוק מכן, בפנימיות הדבר, האדם שמכעיס אותי הוא מעביר לי כעת הארה ממידת הגבורה שמתעוררת בו כדי להאיר לי ולתת לי תוספת כח מהפועל לנפעל – אך זאת רק ע"י ההסכמה שאני אתן למצב הזה. ואם אדם מסכים לחיות כך, הוא זוכה להיות ממש כאותו מלאך שאין לו שום דבר רק רצון ה' וברור לו שהקב"ה מנהל את הכל.

עפ"י ניתן גם לבאר מאוד יפה את מה שאומרים בכל ליל שבת כשבאים מביהכ"נ, 'שלום עליכם מלאכי השרת'. ולכאורה כל השבוע היה האדם עסוק בדברי חולין, ולפתע כשנכנסת השבת כבר זוכה לראות מלאכים? אך לפי הנ"ל יתבאר נפלא, כי לראות מלאך, זה לחיות חיים של הסכמה להנהגה הרוחנית. לגלות בעומק כל מצב את האור האלוקי המחיה אותו ומסתתר שם – מחכה ליהודי שיגלה ויאיר אותו. על כן שבת שהיא 'יומא דנשמתא' יש יותר בהירות לחיות כך...

'ברכו ה' מלאכיו גיבורי כח עושי דברו לשמוע בכל דברו'. וזהו עושי דברו שעושיין הדיבור ע"י הכנה בכל מעשה להיות רק לרצונו, זוכין לשמוע בכל מעשה ממש מה שרצונו ית' בזה גופיה'.

עושי דברו – להוספת נופך הביאור עפ"י המבואר 'דָּבָר אֶחָד לְדוֹר' היינו לשון הנהגה. עושי דברו, היינו אותם האנשים שעובדים לגלות את הנהגת ה', הם זוכים בסוף לשמוע בכל מצב מה רצונו ית' שם. וכבר ביאר בספר יושר דברי אמת שכשאדם נכנס לעבודת ה', צריך בתחילה לבטל עצמו לרצון ה' גם בלי לחכות להבין על מה ולמה, אמנם ככל שאדם עובד יותר ויותר זוכה לבסוף גם להבין...

'זוהו גבורי כח' – עם ישראל יש להם דרגה שאין למלאכים. כי הם גיבורי כח! כח ההתגברות! שאין למלאך שאין לו סיבה להתגבר מאחר ולא מרגיש משהו אחר שמושך אותו מלבד רצון ה'. 'זוהו שאמר ויקרא אל משה שכן היה בחינת משה רבינו ע"ה שהיה מוכן תמיד לנבואה... באוהב ישראל מאפטא ז"ע מבאר נפלא מהו שהיה משה מוכן תמיד לנבואה. ובאר שכולם ידעו שהקב"ה הולך לדבר, וכל אחד חשב אולי איתו הקב"ה ידבר, הלכו כולם לטבול במקוה ולהתכונן... אך משה רבינו כלל לא חשב שמדובר אליו. זה מה שמבאר השפ"א ז"ע, משה רבינו לא היה צריך לעשות איזו הכנה מיוחדת לדיבור עם ה', כי תמיד היה במצב של הכנה וביטול. כמו מלאך שעושה תמיד שליחותו ואינו צריך הכנה. משום שאין לו דבר אחר בעולם...

'במדרש ת"ח שאין בו דעת נבילה טובה ממנו. שגם משה רבינו לא נכנס עד שקרא לו... פ"י כנ"ל כי מי יכול לגשת לעשות רצון השי"ת רק ע"י כח המצוה שקדשנו במצותיו... כי המצוה נותנת כח שנוכל לעשותה. וזהו דעת, כי דעת היא באה לאחר החכמה והבינה. כי החכמה בפני עצמה ג"כ נקראת חכמה, והתיישבות החכמה והבינה באדם נקרא דעת, שידוע ודבוק בזאת החכמה והוא ידיעה פנימיות שבכל מעשה ומחשבה גדול וקטן דבוק בפנימיות חיות השי"ת כח הפועל הנ"ל...

יש לבאר מדוע מובא ת"ח שאין בו דעת, הלא יש חכמה בינה דעת וכו' ויותר היה מקום לומר ת"ח שאין בו חכמה, ואילו יש בו חכמה ובינה ורק דעת אין בו וכי מפני זה נאמר שנבילה טובה ממנו? אמנם אנו יודעים ש'תכלית הידיעה לדעת שאינו יודע'. וא"כ כשהוא עובד עם הדעת הוא מגלה שגם החכמה והבינה שיש בו אינן שלו. ועפ"י הספה"ק מבארים את המושג דעת שהוא השלב המעשי המוציא את החכמה והבינה מהכח אל הפועל. כי למה אדם מקבל חכמה ובינה? כדי לקשר אותם למקור שהוא הקב"ה, ולכן כל זמן שאדם מגיע לתכלית של העניין ודבק בה, זה נקרא שיש בו דעת, אולם אם לא מחבר ע"י הדעת את החכמה והבינה למקורם אזי נבילה טובה הימנו... עוד יבואר כי לכל אדם ישנם כמה דברים בהם הוא יודע שאינו יכול להתנהל זולת חסד השי"ת, וא"כ העבודה היא לעשות 'הרחבת הדעת' היינו שכך יחיה גם במצבים שמרגיש שהוא 'מסתדר לבד'. וזה היה משה רבינו ע"ה שהיה הדעת של כלל ישראל, שכל דבר היה מקשר לקב"ה ולכן תמיד היה מוכן אל הקריאה של ה', כי תמיד חיפש לגלות את הקב"ה בכל דבר.

עפ"י מבאר השפ"א בקטע נוסף את הפסוק, 'יקריב אותו לרצונו לפני ה'", ודרשו חז"ל בגמ' 'יקריב אותו – אפי' בעל כורחו, א"כ מהו לרצונו? אלא מלמד שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני'. מחדש השפ"א, שאדם צריך לדעת שאף פעם לא נפטר ממידותיו הרעות אלא יכול רק לרצות שינווטו אותו משמים שלא יחטא. וזהו הפירוש 'כופין אותו עד שיאמר רוצה אני', שיכפו אותו מן השמים שלא יחטא. בעניין זה ישנו ביאור נפלא מר' אשר ז"ע, על הפסוק שקוראים בשבת שובה, 'שובה ישראל עד ה"א כי כשלת בעוונך'. ויש להבין מהו כפל הלשון 'כי כשלת בעוונך' ולא למשל 'כי נכשלת?' והעניין הוא כי גם שאדם מתכנן לחטוא, אף פעם לא יצלח בידו בדיוק כפי שתכנן אלא תמיד יהיה שם חיסרון קטן ממה שתכנן. והטעם לזה הוא שמראים לו משמים שגם במה שנכשל יש לו סיוע משמים ולא יכול לעשות שום דבר לבדו, אלא תמיד הקב"ה איתו – גם בחטא וא"כ שוב אל ה' כי בכל מקום הוא איתך!!! וזה לשון השפ"א: 'מי שרוצה עכ"פ להיות תחת עול מלכותו ית' יכול לפעול ג"כ שיכופו אותו מן השמים גם אם רוצה בזה, כי הכל לפי רצון האדם'. הוא המבואר בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. כלומר שאדם צריך להסכים לחיות עם הכפיה הזו שרוצה שלא יתנו לו מהשמים ליפול. כל זה משלים את העניין שפתחנו בו השבוע, לחיות בכל מצב ובכל רגע בין קטן ובין גדול בין בעשיית מצוות ובין כשאדם נכשל, שהקב"ה מנהיג אותו, ובכל רגע נתון שעובר יש לו תפקיד לגלות את ההארה שנשלחת אליו דרך המידות שמתעוררות בצורות השונות ובזאת לפרסם שם ה' בעולם ולתקן ולחבר את עשרה מאמרות ע"י קיום עשרת הדיברות.

[שיחה בשפת אמת ויקרא תר"ן]

מה חסרת!?

'ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר... וברש"י, 'לכל דברות ולכל אמירות ולכל ציוויים קדמה קריאה לשון חיבה'...

השפת אמת השבוע בא ללמדינו דרך בענין ההכנעה והשפלות. דרכי ההכנעה, כיצד אנו צריכים להתנהג כדי להגיע לדרגת הדרך הזו בעבודת השי"ת, וכן בהמשך הדברים נעמוד עוד בעז"ה על כמה דרגות המסתעפות בדרך הזו, והכל לפי עבודת האדם.

קודם כל יש להבין מדוע היה צריך משה רבינו ע"ה קריאה חדשה לפני כל דיבור ודיבור. ושאלה זו היא בעצם נקודת הפתיחה לכל דברינו בהמשך. אולם על קצה המזלג נפתח ונבאר בשם הרה"ק בעל האמרי יוסף זי"ע שהביא בשם הרה"ק מלובלין זי"ע, את מאמר הגמ' שאדם שאומרים לו שהוא צדיק, ידמה בעיניו כרשע, ואפי' מלאך אומר לו שהוא צדיק... אך אולי כשקב"ה אומר לאדם בכבודו ובעצמו שהוא צדיק להאמין לזה? אך בכ"ז הצדיק האמיתי מאמין לזה אך רק לאותו הרגע בו הקב"ה אומר לו אך רגע אחרי כבר יכול להיות שכבר אינו ראוי כמקודם... על כן היה צריך קריאה חדשה לפני כל דיבור ודיבור... כמו כן בשם הרה"ק מאפטא זי"ע, מבארים שכשהקב"ה ירד על הר סיני לשישים ריבוא בני ישראל ודאי הרגיש כל אחד מהם שהקב"ה הולך לדבר עימו. אך משה רבינו כלל לא הרגיש כך, ובגלל זה היה צריך קריאה לפני כל דיבור ודיבור... וכעת נראה את יסודות הדברים בפנים.

'במדרש, תלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו. דעת חסרת מה קנית. ועיין הלשון בתנחומא כי בכל עת ישב לו משה מן הצד ע"ש'. יש להקשות מדוע המשילו את הת"ה בנבילה ומהו הביאור שאין לו דעת? ועוד יש להקשות בכללות על הפסוק במשל, הרי יש אדם שיש לו כסף ונכסים, וכי בשביל שחסר לו קצת דעת נאמר שאין לו כלום? וכן להיפך מי שיש בו דעת יש לו הכל, הלא המציאות מוכיחה שאין לו כסף להביא אוכל לביתו וכיצד זה נדמה שיש לו הכל?

מגלה השפ"א זי"ע יסוד: כשחסר משהו לאדם הוא מחפש אחריו אך כשאינו חסר דבר הוא אינו מחפש כלום. משה רבינו היה כל כך שפל בעיניו שהיה חושב כל הזמן, הגם שהקב"ה ציווהו להוציא את בני ישראל ממצרים, אך יתכן שברגע זה ממש כבר יש בבני ישראל משהו אחר שהוא כבר יותר טוב וראוי ממנו לגאול את ישראל, ולכן היה צריך קריאה מחדש בכל דיבור ודיבור הכל

על דרך העבודה הזו של ענוה ושפלות. ועל כן אמר כל הזמן 'שלה נא ביד תשלה', כי כל רגע חי את הדביקות מחדש וכן את השפלות מחדש. ולכן היה צריך התחדשות מדיבור לדיבור. ולהלן יתבאר אי"ה מהי הדביקות...

זמנשום שהיה תמיד שפל ביותר – והוא עדות על הדביקות האמיתי. כי כל הקרוב אליו ית' מתבטל במאוד. ומשל המדרש דעה חסרת יש להבין מ"מ אין מקה בעולם לבר הדעת? אבל הפירוש הוא בכל קנין שנחסר על ידו הדעת אינו קנין כלל. וכמו כן כל קנין שנקנה על ידו הדעת אין בו מחסור'.

יש אדם שיש לו הכל ואין לו כלום. וכן להיפך מי שאין כלום אך יש לו הכל. הקשר של האדם עם הקב"ה הוא הקשר שבדעת, כי כשיש לאדם בהירות בדעת זה מביא אותו לשלוות הנפש... וכלל זה הוא כלל לחיים. כשאדם חושב שכבר יודע הכל, אין מה לחדש לו והוא הולך ויורד. אך מי שמבטל את עצמו ויודע שכל מעבר שעובר בכל רגע זה לימוד חדש בשבילו, אזי מהפך כל הזמן להתחדש מהיכן יכול לקבל עוד געדאנק בעבודת ה' ולגלות את הקב"ה בעוד סיטואציה...

דרך זו מביאה את האדם לחיות עם דעת – קשר בורא, ואז באמת אין לו כסף לביתו אך יש לו שלוות נפש, וכשיש לאדם דעת הוא יכול להסתפק בפשטות וניזון ממנה, כי כל המחשבות של האדם ש'אין לו' הם נגרמות מבלבול הדעת שחושב שצריך שיהיה לו דווקא רף מסוים ואז הוא מאבד את הקשר עם הקב"ה וממילא הוא חי בנתק ובמחסור שמשגע אותו עוד יותר. אך עם משתיק את הרצונות ומחפש רק את הקשר כיצד יכול להכיר בדרך זו עוד נדבך של רצון ה' המתבקש ממנו, אז כבר אינו חסר באמת כלום – כי יש לו הכל.

זהו ללמד לכל עובד ה' שמכל מצוה ועבודה צריך לזכות לדביקות. והסימן הוא שנעשה שפל ביותר כנ"ל'.

השפ"א זי"ע מהזק את היסוד שדיברנו וכותב, שהסימן כיצד יידע האדם שהוא באמת בכיוון הנכון של הדרך בעבודת השי"ת, הוא לפי כמה שנעשה שפל ביותר. כלומר כמה מעברים שעובר וזוכר שם כל הזמן את הנקודה שהקב"ה מעביר אותו שם ומחזיק את ידו, כך יכול לעבור אותם יותר טוב ביתר בהירות, ולראות ואף לחוש איך ה' מנהיג אותו ברחמים, ויכול לגלות שם במציאות החשוכה שעובר, נקודות רבות מאוד של אור שהקב"ה מאיר לו כל הזמן ורק מחכה שיגלה אותן. וזהו שפל ביותר – כי שפל הוא זה שחי כיצד הקב"ה מנהיג אותו ולא לוקח לעצמו את הקרדיט בהצלחות ולא נשבר בכשלונות, ואז יש לו שלוות נפש כי יש לו על מי להישען כשיודע שעושה את רצון ה' שלשמו הגיע לעולם. וזה הקריאה שקודמת לכל דיבור ודיבור – קריאה של היבה כפי שכותב רש"י הק' רק האדם צריך לשמוע את הקריאה הזו.

ישנו ב"ח מפורסם בהלכות ברכות השחר סימן מ"ז שם מבואר שיש לברך בכל בוקר לפני תחילת הלימוד את ברכות התורה. ודבר זה חמור הוא מאוד עד כדי שאומרת הגמ' על מה אבדה הארץ? על עזבם את תורתנו – ופירשו שלא היו מברכים בתורה תחילה. מק' הב"ח 'למה יצא בזאת מלפניו להענישם בעונש גדול ורם כזה על שלא ברכו בתורה תחילה שהוא לכאורה עבירה קלה? ונראה דכוונתו יתברך מעולם היתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה'...

כל האבות הק' עסקו בתורה עוד הרבה לפני שניתנה בסיני, אך מבאר הב"ח כי בנתינת התורה התחדש דבר שלא היה קודם לכן והוא שהקב"ה חיבר אותנו עם פנימיות ודביקות התורה הק', שכשאדם לומד תורה או מקיים את אחת מרמ"ה ושם"ה מצוותיה יידע שהוא בכל מצוה ומצוה מחבר את הנשמה שלו עם המקור שלה. זהו הדעת! ומכיון שהאדם נולד גוף ונשמה, הרי הנשמה ככל שהיא מתחברת יותר לבוראה היא שפילה יותר, והגוף הוא זה שמנסה להרגיש גדלות יותר. וזה הסימן שבאר לנו השפ"א זי"ע שכל זמן שהאדם יותר בשפלות את וסימן הוא כי הוא באמת עושה מה שנדרש ממנו, אולם אם מרגיש גדלות כנראה שלמד או קיים המצוה מתוך חוסר שימת לב ודעת, אלא כדי לגדל את גופו או בשביל מאוויים אחרים מלבד קשר בורא.

כמו כן מבאר השפ"א במקום אחר, ואהבת לרעך כמוך, אם אדם הגיע לאהוב את השני כמותו הוא סימן שלומד את התורה מתוך שפלות, אך אם מרגיש יותר גדול מהשני עד כדי שלא יכול לאהוב אותו סימן הוא שעדיין לא הגיע לתכלית...

בעת נלמד חלק נוסף משפ"א תרמ"ב, ובו נראה עד היכן קשור הדבר בעבודת האדם דווקא: 'במדרש ת"ח שאין בו דעת נבילה טובה הימנו. שהרי משה רבינו רבן של כל הנביאים לא רצה לכנוס בלי קריאה. ולכאורה קשה דהא כתיב ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענין. כלומר משה רבינו ע"ה לא יכול היה לבוא ומדוע אנו אומרים שלא רצה? אך בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, ולפי עניויות אותו צדיק נאמר בו ולא יכול'. מלמד אותנו השפ"א את היסוד הידוע שאין אדם שלא יכול אלא יש אדם שאינו רוצה! כי הכל תלוי ברצון האדם.

לכל אדם ישנו מחסום מסוים בדברים מסוימים, אמנם לא מחסום פיזי מבלוקים אך קשה למעבר לא פחות. אך על ידי הרצון יכולים להסיר את המחסום. אמנם יש גם מושג לבנות מחסומים, ונקדים לביאור את לשון קודשו של השפ"א זי"ע: 'זהאמת כפי מה שמתקרב האדם אל הקב"ה ב"ה וב"ש ממילא נופל עליו בושח והכנעה. ולפי רוממות של משה רבינו ע"ה כך היה ענוותנותו.

זהו העדות על מדרגה גדולה שלו. כבר סיפרנו בעבר את המעשה עם המלבי"ם שהגיע לכהן כרב ונכנסו אליו קבוצות של אותו המקום. אחת הקבוצות היתה של משכילים שכינו את עצמם חברת 'היודעים' או 'היכולים' כדי להתרים שהם יותר נאורים מכולם. אמר להם המלבי"ם: אכן שם ראוי בהרתם לעצמכם, כי על כן יהודי פשוט הוא בגדר אינו יכול – כשקם בבוקר אינו יכול לקום לפני שנוטל ידיו... לא יכול לעשות כלום לפני שיתפלל... ולא אוכל לפני שמברך... אך אתם הסרתם את כל המחסומים ואתם יכולים הכל... רואים אנו שישנם מחסומים אותם האדם בונה לעצמו בכוונה תחילה כדי לגדר עצמו להרגיל את גופו להתנהג כפי דרך התורה הק'.

זה מבאר השפ"א זי"ע נהג גם משה רבינו ע"ה שלא רצה אמנם בכוונה תחילה לבוא אל אהל מועד מחמת שככל שהתקרב יותר להשי"ת כך רצה לגדור את עצמו מחמת בושה והכנעה עוד ועוד ועל כן מעידה עליו התורה את האמת ולא יכול משה לבוא, כי על ידי הרצון שלו להיות שמור מאוד מגודל הבושה וההכנעה שהיה לו מאת השי"ת בכל דיבור ודיבור יותר ויותר, לא רצה להיכנס וממילא לא יכול היה להיכנס...

ע"כ ת"ח שאין בו דעת נבילה טובה הימנו. מדוע דימוהו דווקא לנבילה, כי אדם שיש בו דעת ומקושר לה' ממילא שם עצמו כבהמה וזכפי שדרשו חז"ל 'אדם ובהמה שערומין בדעת כאדם ומשימין עצמן כמו בהמה'. נמצא שעיקר הדעת הוא איך לעשות עצמו כבהמה, והחכמים אשר להם הדעת הם משימין עצמן כבהמה להבורא ית"ש כמ"ש בהמות הייתי עמך שכפי הדביקות כך החכמה... וממילא ת"ח שאינו מתנהג כך בקשר של הדעת א"כ נבילה זו של הבהמה שלא עצמו כמוה לפני ה' – טובה הימנו.

משה רבינו ע"ה ששם לעצמו גדרים ולא רצה/יכול היה לבוא לענן זכה עי"ז ל – 'ויקרא אליו ה' זו קריאה של חיבה שקדמה לכל דיבור ודיבור.

[שיעור בפרי הארץ פרישת ויקרא]

"מפניך – אליך אברח"

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה'... פירש"י אדם – כאדם הראשון שלא היה לו גזל, כי יקריב מכם וגו', מן הבהמה וגו', תקריבו את קרבנכם. והתמיה להיות מעשה בהמה מקרבין את האדם לה' יותר ממעשה עצמו?"

"אבל בכדי להבין דרך כלל הנה הוא מאמר דוד המלך ע"ה אני עבדך בן אמתך פתחת למסרי..."

השבוע פותחים אנו בס"ד את ספר ויקרא המדבר מעניני הקרבנות. והפרה"א מקשה בשאלת הפתיחה מה פועל מעשה הקרבת הבהמה שמקרבת את האדם לה' יותר ממעשה התשובה של האדם עצמו?

דוד המלך ע"ה אומר בתהילים אני עבדך בן אמתך ומבקש מה' – פתחת למסרי. ויש להבין מה טמון כאן בדברי קדשו של דוד המלך שהינו עבד, ולא רק עבד אלא בן של שפחה, היכן מצינו אדם שיכנה את את עצמו בתואר כ"כ נחות...

מבאר הפרה"א זי"ע, שישנם ב' סוגי עבדים, האחד הוא העבד הקנוי, והשני הוא העבד שנולד כבר בבית אדוניו. וההבדל המהותי בין שניהם הוא, כי העבד הקנוי שהגיע מבוהין חפץ תמיד להשתחרר ולברוח, ולכן הוא צריך שמירה מעולה כדי שלא יברח, משא"כ עבד שנולד לשפחה, מעולם לא טעם חיים אחרים מלבד בבית אדוניו, עבד זה אינו צריך כ"כ שמירה מחמת שמעולם לא ראה משהו אחר ולכן אין חשש כלל שינסה לברוח.

דוד המלך ע"ה עבר ייסורים קשים במשך חייו, רדיפות מבית ומחוץ היו מנת חלקו, ועל כן ביקש מאת ה', הלא אנכי עבד בן שפחה ואין חשש שאברח ממך ועל כן פתחת למסרי – מוסרי הם הייסורים שעוברים עליו כפי שמבאר בספר תולדות יעקב יוסף. אך לכאורה יש להבין להיכן שייך בכלל לברוח מהקב"ה, ומה הפשט בזה???

בבעל התניא ישנו ביאור נפלא כהקדמה לכל היסוד של השבוע. ידוע שהקב"ה ברא את העולם יש מאין. והאין זהו הקב"ה אור אין סוף שאין לנו השגה בו כלל, והיש זהו העוה"ז שנברא מאין. האם זה נכון? תלוי את מי שואלים. אם נשאל את עצמינו אז כלפינו הקב"ה הוא נסתר – הוא האין, והעולם הוא היצירה כלומר המציאות שנוצרה מהאין. אך האמת היא שהקב"ה הוא היש, כפי שכתוב בזה"ק שכולם לפניו כלא היו, "וכולא קמיה כלא"... ממילא העולם הוא האין. ומשל לדבר 'להבדיל' כמו במשחק מונופול, מי שמשתתף במשחק יכול לקנות ולמכור להרויח ולהפסיד וכו', אך מי שמשחק אמנם צריך לדעת לראות את ה'רווחים' וה'הפסדים' בפרופורציה הנכונה כי האמת היא שאין קניה ואין מכירה אלא רק משחק בעלמא...

כמו"ב התפקיד של האדם הוא להפוך את היוצרות ולדעת שעל אף שהוא כביכול במשחק הוא צריך לתת הסתכלות נישראלית כאילו הוא מחוץ למשחק. והכוונה היא שידע שכל המציאות שהוא רואה היא האין, והאמת – כלומר היש, זהו הקב"ה שרוצה מאיתנו קשר ע"י המצבים ששם אותנו בהם.

אך יש להבין מדוע לא נתן לנו הקב"ה את הזכות לגלות אותו בצורה ישירה, ומדוע אנו צריכים לגלות אותו דווקא מתוך ההסתרה? כדי להבין את זה נדגים עוד משל כדי שיתיישבו הדברים על הלב בס"ד: כל מפעל שומר על סודות הייצור שלו, מפני שאם יגלו את סודות הייצור שלו יקרו ב' דברים. א, המפעל יאבד את הייחודיות שלו אחרי שכל אחד יודע. ב, יכולים לבוא אנשים שאינם מהוגנים ולעשות שימוש מזיק ומפסיד בסודות אלו.

האדם – בגוף גשמי, כשעושה ופועל דברים ברוחניות או בגשמיות, חזקה עליו ש"יגנוב" כביכול דעתו של מקום וירגיש ש-הוא עשה משהו. משה רבינו היה האדם היחיד שהקב"ה יכל לדבר איתו "במראה ולא בהיודות", מפני שהתורה העידה עליו "בכל ביתי נאמן הוא", נאמן ביאורו אדם שמשתמש במה שנותנים לו רק בשביל מה שצריך, ולא נוגע מאומה בשביל עצמו.

כל אדם עובר מצבים של התנגשויות עם הסביבה, כעסים עלבונות וכדומ'. האם השבנו פעם כמה מצוות טמונים במעברים אלו? לדוגמא, "ואהבת לרעך כמוך", "לא תשנא את אחיך בלבבך". כעת, בואו ננסה לנתח את המצב הזה: אם הקב"ה היה נותן לנו את ההתגלות של המצוות האלו בצורה ישירה ללא ההסתרה, לא היינו מוגיעים כלל להשתמש בזה בצורה נאמנת, משום שנאמנות היא להכיר את המציאות שלנו שאנו זקוקים כל רגע לרחמי ה' שנתנהג כמו שצריך מחמת המידות רעות שנגולדנו עמחם. ואם היינו אוהבים מישהו מיד היינו זוקפים זאת להצלחתינו ולטוב ליבינו, בעבור שאנו "באמת" אוהבים את השני ומלאים איכפתיות וכו', ומי ידמה לנו ומי ישוה לנו... אך היכן יד ה' בכל זה??? זאת היינו שוכחים. וא"כ זה "גזל" ומעילה בתפקיד!

לכן מוריד לנו הקב"ה ברוב טובו את ההתגלות הנפלאה הזאת באופן מוסתר ע"י כעסים על השני וע"י שאנו נפגעים מהזולת, ואז אין לאדם שום ברירה, כי בעל כרחו מכיר במציאות שלו שהוא כועס, ורוצה לנקום בשני על שהעז להפחית מאישיותו המרוממת, ולרמום את מלכותו לעיני כל, ומוזה מוגיע להכרה שהוא חייב את רחמי השי"ת וזועק אליו שיתן לו כוחות להתמודד.

זה מה שביקש דוד המלך ע"ה מאת ה'. הלא עבד בן שפחה אנכי וכל ימי גדלתי בין החכמים ואין חשש כלל שאגנוב משהו לעצמי כי הלא כאן אצל השפחה נולדתי, בבזיונות הללו וברדיפות שרודפים אותי כל חיי, ולכן רבש"ע, לפחות את הייסורים – הם המוסרות, הורד נא ממני כי אין חשש שאברח ממך כי אין לי מקום אחר זולתך, וכמאמר מפניך – אליך אברה.

"יהנה ידוע מאמר כי אתה מחיה את כולם ואין שום תנועה קטנה או גדולה בלתו וכל המעשים דיבורים ומחשבות הוא החושב והאומר והעושה, ואף על פי כן הכל תחת הבחירה אצל האדם לכל אשר יחפוץ יטנו"

הבחירה – כפי רע...

הרמב"ן מבאר את החילוק שנוצר לפני הטא אדם הראשון לבין אחר החטא. שלפני הטא אדם הראשון היה ברור לכל כי הקב"ה ברא ויצר ועשה את העולם. הנחש פיתה את האדם לאמר שגם הוא יכול לעשות וליצור מעצמו, ולכן התפתה לאכול מעץ הדעת כפי שכותבת התורה הק', והייתם כאלוקים יודעי טוב ורע, ואז גרם שיהיה מצב של בחירה. אמנם מהי הבחירה? הבחירה היא בעשייה של האדם האם יכיר שהקב"ה נותן לו את הכוחות לעשות (ואף לבחור) או שמא הוא עושה.

הפרה"א כותב "לכל אשר יחפוץ יטנו", האדם צריך להטות את כל מה שעובר עליו להודות שהקב"ה מנהיג אותו, ולפי"ז הבחירה היא לדעת בעצם שאין לו בחירה, כפי שכותב הפרה"א במקום אחר, שאף אמונתו בו יתברך, אף היא מאיתו יתברך... ולהחזיר את כל המעברים שעוברים עליו למצב שהיה במעשה בראשית לפני החטא שלכולם היה ברור שמלכותו בכל משלה. וכמו שאז הקב"ה נתן חיות בכל כמו"כ היום בכל רגע ורגע הוא מחדש את הבריאה.

"אם אמנם טוב ה' לכל וחיות אחת נמשך מאיתו ית' לכולם כי אם משתנה לפי ענין המקבלים בענין השמש שעושה פעולה אחת הוא האור, והחום מתיך דבר הנמס ומקשה דבר היבש, הכל לפי השתנות המקבל, עדי"ז הוא חיותו ית' הנמשך מאתו פשוט לכולם ומשתנה אצל כל אחד לפי ערכו".

הקב"ה משפיע את אותו השפע לכולם. גם לצדיקים וגם לחוטאים. כשאדם חוטא ר"ל הקב"ה מחיה אותו באותו רגע ואף משאיר אותו במצבו הקיים, עם המשפחה הפרנסה החברים וכו'. השאלה היא כיצד האדם מקבל את השפע הזה. אדם צריך לדעת שהוא חלק ממערכת השמים, והקב"ה מתקשר איתו במחשבה ובהיות התמידית, ועל כן אסור לו להיות אף רגע בנתק מה'.

הבעל התניא מבאר שישנם ב' סוגי אהבה לה'. אהבה כמים, ואהבה כאש. כשאנשים נמצאים במים המים מאחדים אותם, אך בכ"ז הגופים הם נפרדים. משא"כ באש, הכל נהיה אחד, כליל לה'. לכן כשאדם חוטא חוץ מהתשובה שעושה צריך ג"כ לעשות פעולה להראות שמתאחד עם ה', וזה ע"י מעשה הקרבן כשאדם חושב שמה שעושים לקרבן שנשרף כליל באש, זה מה שהיו צריכים לעשות לו בעצמו, אזי מראה את גודל אהבתו לה' בהתאחדות גמורה.